

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

registrator@environment.ministry.se

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av direktiv 2001/18/EG vad gäller medlemsstaternas möjlighet att begränsa eller förbjuda odling av genetiskt modifierade organismer inom sina territorier.

Kommissionens förslag gör det möjligt för EU:s medlemsstater (MS) att kunna begränsa eller förbjuda odling av GMO inom hela eller delar av sitt territorium. Eventuella begränsningar eller förbud ska grundas på andra skäl än de som täcks av EU:s bedömning av en GMO:s risker för miljö och hälsa. Användning som foder eller livsmedel i ett land omfattas inte av förslaget. Ev restriktion av odling ska anmälas till kommissionen en månad innan åtgärderna antas.

Genom förslaget hoppas kommissionen att öka MS acceptans för EFSA:s bedömningar och det regelverk som styr godkännandeprocessen, men även att ge MS ett större handlingsutrymme att bestämma om odling av GMO.

De skäl som kan ligga till grund för restriktioner av odling är att MS ska kunna beakta särskilda förhållanden inom jordbruket. Sociala, ekonomiska och etiska aspekter ska redovisas. Markanvändning, separata produktionskedjor, efterfrågan från marknaden och grunder som rör allmänhetens intresse får ligga till grund för restriktionerna.

Sammanfattning av LRFs synpunkter

- Förslaget innebär att lokala eller regionala myndigheter på oklara grunder kan komma begränsa odlarens rätt att välja vad han eller hon vill odla. Detta är i konflikt med dagens praxis och LRF är helt emot en sådan ändring.
- Skälen till att begränsa odling av en GMO är otydliga i förordningen. LRF menar att om en granskning av en ny GMO – sort visar att den inte bidrar till hållbar utveckling, ges en möjlighet att på rimliga grunder besluta om ev. restriktioner.
- LRF anser att ev förbud eller begränsningar av odling av viss GMO ska överenskommas i samråd mellan odlarorganisationer och Jordbruksverk.

Dnr 2010/5433

2010-11-03

- Med en sådan grund för beslutet anser LRF inte att förslaget är i konflikt med WTO:s eller EU:s handelsregler.
- LRF begär att regeringen tar initiativ till att nuvarande EU - regler om GMO i grunden ska omarbetas. Fokus i en ny lagstiftning bör vara att granska nya egenskaper hos alla sorter.

LRFs synpunkter

Förslaget innehåller både oklarheter och möjligheter och LRF lämnar synpunkter men tar inte ställning till förslaget som helhet i den nuvarande utformningen.

LRF ser med oro på möjligheterna för myndigheter att på oklara grunder begränsa odling av sorter i hela eller delar av landet. Detta är ett avsteg från nuvarande princip, där den enskilda företagaren väljer produktionsform och grödor efter möjligheter på marknaden, gårdens förutsättningar och eget intresse. Vi anser att när EU godkänt en GMO - sort för odling, och den finns på sortlistan, så ska ev begränsningar eller förbud i huvudsak avgöras av odlare och marknad i samarbete med nationell myndighet. När det gäller grödor är denna myndighet Jordbruksverket. Annan ordning är vi helt emot. Hur ev begränsningar ska arbetas fram i detalj behöver utredas.

För att skapa förutsebarhet och begripliga bedömningsgrunder för begränsningar enligt det som i förslaget benämns som *särskilda förhållanden inom jordbruket*, föreslår LRF att en utredning tillsätts som utvecklar kriterier för att bedöma om en ny GMO - sort bidrar till ett mer hållbart jordbruk eller inte. Restriktioner skulle kunna hävdas om sorten inte bidrar till hållbar utveckling.

LRF har i sin policy angett att odling eller användning av GMO bl a ska bidra till en ökad hållbarhet för jordbruket. Det innebär att resurseffektiviteten ska öka och miljöpåverkan minska. Exempel är minskat kväve- och fosforläckage, att risken för miljö och hälsa med kemiska växtskyddsmedel minskar eller att anv. av energi minskar. Biologisk mångfald ska inte skadas. Exempelvis ska inte pollinerare påverkas negativt av en sort med nya egenskaper.

Även om risk för miljö och hälsa med användning och odling av en ny GMO granskas av EU, görs inte någon samlad bedömning av för- och nackdelar ur hållbarhetssynpunkt i olika växtföljder eller avvikande situationer i en region, t ex för större känslighet för läckage av växtnäring. Utöver faktorerna ovan kan även risk för resistensbildning eller vinst ur mullbildningssynpunkt med en ny perenn gröda nämnas. LRF bedömer att förslaget till förordning ger en möjlighet att väga in hållbarhetsfaktorer när GMO ska odlas.

Gentekniknämnden gör idag viss risk-/nyttabedömning av nya GMO. LRF anser att detta arbete är viktigt och en möjlighet som utvecklas i samråd med forskare och näringen till bedömningsgrunder för en ny sorts bidrag till hållbar utveckling. Den utredning som LRF föreslår kan utgå från Gentekniknämndens arbete.

Samexistensregler är idag det viktigaste redskapet för reglering av odling av GMO. De är avgörande för att GMO – odlare och grannarna ska känna trygghet med odling av GMO. Kommissionen har lämnat nya rekommendationer för samexistens och riktlinjer för utarbetande av nationella åtgärder för att förhindra oavsiktlig förekomst av GMO i andra odlingar.

Vilka samexistensregler och andra nationella åtgärder som behövs, bör i första hand odlarorganisationer komma överens om i en öppen process med Jordbruksverket. LRF menar att både de nya rekommendationerna och förslaget till förordning bör ge ett större utrymme för odlarorganisationer att avgöra hur de nationella åtgärderna bör utformas.

Åtgärderna för att förbjuda eller begränsa odling av GMO bör antas i god tid före tidpunkt då odling normalt påbörjas.

Eftersom handel och användning av GMO inte berörs av förslaget, anser vi att ev restriktioner eller förbud av odling av GMO som bygger på samråd med odlarna inte bör få någon konsekvens med hänsyn till WTO:s regler eller EUs regler för fri rörlighet för varor. Detta bör dock analyseras närmare. Däremot kommer det att vara bökigt för odlare att hålla reda på vilka av de sorter som finns på marknaden, som får odlas i den egna regionen.

Avslutningsvis konstaterar LRF att diskussion om och tillämpning av regler för godkännande och användning av GMO pågått i åtminstone 15 år och regelverket fungerar fortfarande inte som tänkt. LRF anser det anmärkningsvärt att EU inte levererar begärda förslag om gränsvärden för utsäde, socioekonomiska bedömningar, ökad öppenhet om EFSA:s arbete. Det skulle öka regelverkens trovärdighet.

Under tiden har utvecklingen av nya tekniker för att skapa variation av egenskaper i växter fortsatt. Idag finns ett tiotal tekniker där människan påverkar växters arvs massa för att ta fram nya egenskaper. Dessa egenskaper kan även tas fram med traditionell genteknik. De sorter som har tagits fram och kommer att tas fram med andra tekniker än traditionell genteknik granskas inte ur miljö- och hälsosynpunkt.

LRF begär därför att den svenska regeringen agerar i frågan och driver på för att nuvarande GMO - lagstiftning i grunden ska omarbetas. Fokus i en ny lagstiftning bör i första vara att på ett rimligt sätt granska alla sorter (och

Dnr 2010/5433

2010-11-03

grödor) med nya egenskaper oavsett vilken teknik som har använts och i andra hand bedöma ev miljö- och hälsorisker, makt- eller samhällskonsekvenser med en viss teknik.

Med vänlig hälsning
Lantbrukarnas Riksförbund

Anna Tiberg
Enhetschef

Jan Eksvärd
Senior Expert